

components: 1) informational-cognitive; 2) critical; 3) motivational; 4) moral-social; 5) contact; 6) activity.

It is determined that the formation of media competence is determined by such factors as: experience in carrying out practical actions with the media space; use of knowledge when working with various sources of information; desire to carry out media educational activities.

The emphasis is on the fact that the process of forming media competence through the use of innovative teaching technologies will contribute to the formation of a media competent consumer, that is, a primary school student. The author emphasizes that the pedagogical potential of innovative teaching technologies in the process of forming media competence of younger schoolchildren occurs through: the use of special tasks and practical cases to develop skills in creating their own media products; ensuring close interaction between the school and the family on issues of media education; the teacher's readiness to implement media educational tools.

Key words: media, information, competence, media competence, media education, innovative technologies, media literacy.

УДК 378.013:616.31](73)-043.86:006:[331.54:159.953.32]-043.2(045)

Віталій Мирошніченко

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

ORCID ID 0009-0006-8325-7400

DOI 10.24139/2312-5993/2024.06/244-258

ВПЛИВ ПРОФЕСІЙНИХ АСОЦІАЦІЙ НА СТАНДАРТИЗАЦІЮ ТА РОЗВИТОК СТОМАТОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ У США

Стаття аналізує вплив професійних асоціацій на стандартизацію стоматологічної освіти в США. Розглянуто роль Американської стоматологічної асоціації (ADA), Асоціації американських стоматологічних освітян (ADEA) та Комісії з акредитації стоматологічних програм (CODA) у формуванні стандартів навчання та акредитації. Окремо вивчаються інноваційні технології, міждисциплінарність та безперервний професійний розвиток у навчальних програмах. Підкреслено важливість міжнародної співпраці для підвищення якості освіти та підготовки конкурентоспроможних фахівців. Стаття є корисною для освітян, стоматологів і тих, хто цікавиться процесами стандартизації стоматологічної освіти.

Ключові слова: професійні асоціації, стоматологічна освіта, стандартизація, акредитація, інновації, міждисциплінарність, ADA, ADEA, CODA, міжнародна співпраця.

Постановка проблеми. Стоматологічна освіта є важливою складовою загальної медичної освіти, і її стандартизація відіграє ключову роль у забезпеченні високої якості медичної допомоги. У США розвиток стоматологічної освіти був тісно пов'язаний із діяльністю професійних асоціацій, що протягом кількох століть активно впливали на формування освітніх стандартів, акредитацію навчальних програм та професійну етику. Однак, попри значний

прогрес, існує проблема відсутності чіткої систематизації впливу цих організацій на конкретні аспекти стоматологічної освіти, такі як інтеграція новітніх технологій, міждисциплінарний підхід у навчанні та стандарти безперервного професійного розвитку.

Особливо важливою є перспектива адаптації американського досвіду до українських реалій. Такі практики, як запровадження єдиних акредитаційних стандартів, що використовуються CODA, можуть сприяти підвищенню якості стоматологічної освіти в Україні. Крім того, методики навчання, які базуються на інтеграції клінічних і теоретичних дисциплін, вже довели свою ефективність у США та мають потенціал для впровадження в українських навчальних закладах. Впровадження співпраці з міжнародними асоціаціями, такими як ADEA, може забезпечити обмін найкращими практиками та розвиток професійної мобільності українських фахівців

Аналіз актуальних досліджень свідчить про значний внесок як закордонних, так і українських авторів у вивчення ролі професійних асоціацій у стандартизації стоматологічної освіти. Так, у роботах зарубіжних дослідників, зокрема Вільяма Гардінга (Harding, 2019) та Джеймса Еммонса (Emmons, 2021), акцентується увага на значущості впливу Американської стоматологічної асоціації (ADA) та Комісії з дентальної акредитації (CODA) у формуванні сучасних освітніх програм і стандартів акредитації в США. Вони також підкреслюють важливість міждисциплінарного підходу до навчання стоматологів і викладають ідеї щодо застосування новітніх технологій в освітніх програмах. Водночас дослідження таких авторів, як Елізабета Роуза (Rose, 2020) і Теда Купера (Cooper, 2022), наголошують на важливості безперервного професійного розвитку, що також є ключовим елементом впливу професійних асоціацій на стоматологічну освіту.

Серед українських дослідників, важливу роль у вивченні цієї теми відіграють праці Віктора Шульги (Шульга, 2018) та Андрія Козаченка (Козаченко, 2019), які зосереджуються на дослідженні впливу міжнародних професійних асоціацій на стандарти освіти в Україні. Вони зазначають, що розвиток стоматологічної освіти в Україні також активно орієнтується на світові практики і впровадження міжнародних стандартів через співпрацю з такими організаціями, як ADA. Дослідження Олени Кравченко (Кравченко, 2021) розкриває питання ролі акредитації та стандартів якості освіти в Україні та

виявляє важливість інтеграції наукових досягнень у навчальні програми, що може бути зумовлено міжнародною практикою.

Метою цієї статті є дослідження впливу професійних асоціацій, зокрема Американської стоматологічної асоціації (ADA) та Комісії з дентальної акредитації (CODA), на стандартизацію та розвиток стоматологічної освіти в США. У статті буде розглянуто історичний розвиток цих асоціацій, їхні впливи на формування сучасних освітніх стандартів і методів навчання, а також їхню роль у забезпеченні безперервного професійного розвитку стоматологів.

Методи дослідження включатимуть аналіз документів, зокрема публікацій, що регламентують стандарти освітніх програм в стоматології, а також порівняльний аналіз наукових праць і звітів, що висвітлюють ефективність впливу професійних асоціацій на стоматологічну освіту. Окрім того, буде використано метод історичного аналізу для вивчення еволюції взаємодії між стоматологічними організаціями та освітніми установами.

Невирішені частини проблеми. Недостатньо вивченими залишаються питання, які стосуються: механізмів перенесення стандартів і процедур акредитації США до України; впливу міжнародних асоціацій на розвиток стоматологічної освіти в Україні; потенційних викликів і перспектив для українських професійних асоціацій у цьому процесі.

Виклад основного матеріалу. Для ефективного аналізу впливу професійних асоціацій на стандартизацію та розвиток стоматологічної освіти у США необхідно визначити та з'ясувати ключові терміни, що описують основні концепції цього процесу. Розуміння цих термінів допоможе не лише точніше оцінити роль професійних організацій, але й сприятиме кращому усвідомленню загальних механізмів, що визначають якість стоматологічної освіти в країні.

Перш за все, варто зазначити, що професійні асоціації є основним інструментом впливу на освіту в будь-якій галузі, в тому числі й у стоматології. Такі асоціації, як Американська стоматологічна асоціація (ADA), виконують низку важливих функцій: від розробки професійних стандартів до організації курсів безперервного професійного розвитку. Вони об'єднують професіоналів для взаємної підтримки, ведення наукової діяльності, а також підвищення рівня освіти і практики в галузі. Однак, для того щоб ці асоціації могли ефективно здійснювати свої функції, необхідно, щоб їхня діяльність була чітко орієнтована на

конкретні вимоги щодо стандартизації освіти, що є важливим етапом у підготовці фахівців (Anderson & Neumann, 2020; Rose, 2020).

Стандартизація освіти в стоматології охоплює процес встановлення єдиних вимог до навчальних планів, методик викладання та кваліфікацій викладачів. Це дозволяє забезпечити однакову якість освіти для всіх майбутніх стоматологів, незалежно від навчального закладу. Визначення чітких стандартів необхідне для того, щоб випускники стоматологічних програм були готові до практичної діяльності на належному рівні, відповідно до сучасних вимог медицини та професійної етики. Стандарти, встановлені професійними асоціаціями, активно сприяють розвитку нових підходів і методів навчання, спрямованих на підтримку актуальності освіти (Bailit, Formicola, Weintraub, 2021; Grigsby, Lane, 2022).

Проте, розвиток освіти — це не лише впровадження нових програм або змін у навчальних планах. Це безперервний процес вдосконалення освітніх методик, що відображає зміну потреб та вимог до майбутніх фахівців у сфері стоматології. Зокрема, розвиток освіти включає інтеграцію новітніх технологій і досліджень, що дозволяє стоматологам не лише вивчати теоретичні основи, але й набувати практичних навичок у сучасних клінічних умовах. Професійні асоціації активно стимулюють цей процес, підтримуючи нововведення і забезпечуючи постійний зворотний зв'язок між навчальними закладами та практичними потребами галузі (Garg, Gupte, 2019).

Нарешті, важливою складовою якісної освіти є акредитація, процес, який дозволяє підтвердити відповідність навчальних програм встановленим стандартам. Акредитація є основою для гарантії того, що освіта відповідає необхідним вимогам і забезпечує випускників знаннями та навичками, які відповідають сучасним стандартам професії. Комісія з дентальної акредитації (CODA), створена за підтримки професійних асоціацій, виконує роль контролю за дотриманням цих стандартів, забезпечуючи високий рівень навчання та розвитку стоматології в США (Cooper, 2022).

Отже, професійні асоціації, стандартизація освіти, розвиток освітніх програм і акредитація є тісно пов'язаними концепціями, що в сукупності забезпечують високу якість стоматологічної освіти в США. Професійні асоціації, як ключові гравці на полі стоматологічної освіти, відіграють визначальну роль у формуванні і підтримці цих елементів, а також у формуванні національних стандартів, які відповідають

вимогам сучасної медичної практики (Anderson, Neumann, 2020; Grigsby, Lane, 2022).

Історія стоматологічної освіти в США починається з середини XIX століття, коли стоматологія почала визнаватися окремою професією, яка потребує спеціалізованого навчання та підготовки. До цього часу стоматологи часто навчалися через учнівство, що не гарантувало високого рівня освіти та професіоналізму. Одним з перших значних кроків у розвитку стоматологічної освіти стало заснування Балтиморського коледжу стоматологічної хірургії в 1840 році. Цей коледж, заснований Горасом Хейденом та Чапіном Харрісом, був першою спеціалізованою установою у світі, яка пропонувала систематичне навчання для стоматологів. Цей крок став важливим етапом у створенні стандартизованої освітньої системи для майбутніх стоматологів (Harding, 2019; Emmons, 2021).

Заснування Балтиморського коледжу поклало початок розвитку стоматологічних навчальних закладів у США. Проте система освіти залишалася неструктурованою, і стоматологи продовжували отримувати освіту в різних формах — від самостійного вивчення до навчання через професійних наставників. Для подолання цих труднощів було необхідно створити чітко визначені стандарти освіти. У 1856 році було засновано Пенсильванський стоматологічний коледж, який став одним з перших навчальних закладів, що почав впроваджувати комбінацію теоретичного та практичного навчання. Він значно покращив підготовку майбутніх стоматологів, зокрема завдяки інтеграції клінічної практики та теоретичних курсів. Це був важливий крок до професіоналізації стоматології, оскільки дозволяв студентам здобути практичні навички в реальних умовах лікування пацієнтів (Kozachenko 2019; Rose, 2020).

Ще одним знаковим моментом в історії стоматологічної освіти стало створення Гарвардської стоматологічної школи в 1867 році, яка першою в світі почала видавати ступінь Doctor of Dental Medicine (DMD). Це дозволило встановити чітку освітню систему, яка визнавалася на міжнародному рівні. Гарвард також став першим навчальним закладом, який поєднав стоматологічну освіту з іншими медичними дисциплінами, що значно підвищило рівень підготовки стоматологів та збагатило їхній професійний багаж (Harding, 2019; Rose, 2020).

Важливим кроком стало створення Комісії з дентальної акредитації (CODA) в 1926 році, яка стала центральною установою для

забезпечення якості освіти у стоматології в США. CODA запровадила жорсткі стандарти для акредитації стоматологічних програм, що дозволило уніфікувати вимоги до освіти та підвищити професіоналізм серед стоматологів. Саме завдяки цій організації стоматологічні навчальні заклади почали відповідати високим міжнародним стандартам, що зробило їх більш конкурентоспроможними та забезпечило високий рівень надання стоматологічних послуг. Водночас професійні асоціації, такі як Американська стоматологічна асоціація (ADA), активно сприяли розвитку нових освітніх програм і стандартів. ADA з 1859 року лобювала створення єдиних стандартів для освіти, а також підтримувала програми безперервного професійного розвитку для стоматологів. Ці асоціації сприяли розробці та впровадженню принципів етики, професійної відповідальності та високих стандартів лікування (Emmons, 2021; Krovich, 2021).

Протягом ХХ століття система стоматологічної освіти в США зазнала значних змін. Після Другої світової війни спостерігався бурхливий розвиток нових технологій та методів навчання. Важливу роль у вдосконаленні освіти відіграло створення симуляційних центрів, які дозволили студентам набувати практичних навичок у безпечних умовах. Це сприяло значному підвищенню рівня професіоналізму, оскільки молоді стоматологи мали можливість удосконалювати свої вміння перед тим, як працювати з реальними пацієнтами (Grigsby, 2022).

Таким чином, розвиток стоматологічної освіти в США відображає тривалий процес стандартизації та інтеграції новітніх підходів у підготовку стоматологів. Професійні асоціації відігравали визначальну роль у створенні навчальних стандартів, акредитації програм та забезпеченні високої якості освіти. Розвиток цих стандартів не лише підвищив рівень стоматологічної допомоги, але й сприяв зростанню довіри пацієнтів до професії, що стало основою для її подальшого розвитку (Cooper, 2022).

Професійні асоціації відіграли вирішальну роль у становленні та розвитку стоматологічної освіти в США, зокрема у створенні і впровадженні стандартів акредитації освітніх програм. Стандарти акредитації стали основою для формування єдиної системи освітніх вимог до стоматологічних навчальних закладів, що сприяло зростанню рівня професіоналізму та відповідальності у галузі стоматології. Однією з основних організацій, яка стояла на чолі цього

процесу, є Комісія з дентальної акредитації (CODA). Вона була заснована в 1926 році з метою забезпечення високих стандартів у стоматологічних навчальних програмах, гарантуючи, що освітні заклади відповідають вимогам, які забезпечують майбутніх стоматологів необхідними знаннями та практичними навичками.

Американська стоматологічна асоціація (ADA), одна з найвпливовіших професійних організацій, активно сприяла формуванню освітніх стандартів, лобіюючи створення національних програм акредитації, що дозволяють забезпечити єдині критерії якості для всіх стоматологічних програм у США. Важливим досягненням стало розроблення та впровадження навчальних стандартів, які охоплюють як теоретичні, так і клінічні аспекти навчання стоматологів. Відповідно до цих стандартів навчальні заклади повинні надавати студентам не лише знання з основних медичних наук, але й навчати їх практичним навичкам через клінічні практики. Внесок професійних асоціацій у вдосконалення навчальних планів і методик неможливо переоцінити. Оскільки стоматологія є галуззю, що швидко розвивається, ці організації часто переглядають і актуалізують освітні програми, додаючи нові дисципліни, що відповідають останнім науковим та технічним досягненням. Наприклад, після впровадження нових технологій у стоматології, таких як 3D-друк та комп'ютерні технології, асоціації сприяли інтеграції таких тем в навчальні плани, що дозволило студентам бути готовими до роботи з сучасними інструментами та методами лікування (Emmons, 2021; Krovich, 2021).

Значний вплив професійних асоціацій на навчальні та клінічні практики проявляється також у контексті того, що ці практики стали більш орієнтованими на потреби сучасної медицини. Враховуючи розвиток міждисциплінарних підходів, де стоматологія поєднується з іншими галузями охорони здоров'я, асоціації виступають за створення навчальних програм, що сприяють розвитку широких медичних знань. Це дозволяє майбутнім стоматологам не лише досконало оволодіти основами стоматологічної практики, але й краще інтегруватися в медичне середовище, що включає співпрацю з лікарями різних спеціальностей, таких як хірурги, терапевти та дерматологи (Rose, 2020).

Завдяки постійному моніторингу та вдосконаленню освітніх стандартів, професійні асоціації стали важливими рушіями розвитку стоматологічної освіти, забезпечуючи високий рівень підготовки стоматологів, що відповідає вимогам сучасного медичного

середовища. Вони не лише гарантують якість навчання, але й активно впливають на те, щоб стоматологічна практика залишалася на передовій наукових і технологічних досягнень (Grigsby, Lane, 2022).

Програми професійного розвитку та безперервної освіти (CDE) стали невід'ємною частиною стоматологічної освіти в США, сприяючи постійному підвищенню кваліфікації практикуючих стоматологів. Вони охоплюють навчальні курси, семінари, вебінари та інші форми навчання, які надаються протягом усієї кар'єри професіонала. Основною метою програм CDE є забезпечення стоматологів актуальними знаннями та навичками, що відповідають останнім досягненням науки та технологій у галузі стоматології. Такі програми стали важливим інструментом для підтримки високих стандартів практики та відповідають вимогам постійного розвитку медичних професій, що є ключовим у швидко змінюваному світі стоматології (Cooper, 2022).

Впровадження програм безперервного професійного розвитку у США стало результатом тісної взаємодії між професійними асоціаціями, освітніми установами та клінічними організаціями. Американська стоматологічна асоціація (ADA) разом із іншими професійними організаціями відіграє важливу роль у створенні стандартів для програм CDE. Ці організації часто співпрацюють з університетами та стоматологічними школами для розробки навчальних курсів, що покривають новітні аспекти клінічної практики, включаючи використання новітніх технологій та методів лікування. Програми CDE стають важливими інструментами для забезпечення стоматологами постійного доступу до нових знань, що дозволяють їм підтримувати високу якість надання медичних послуг. Програми безперервного професійного розвитку мають значний вплив на підвищення кваліфікації стоматологів і забезпечують інтеграцію новітніх технологій у клінічну практику. Завдяки таким програмам, стоматологи мають можливість ознайомитися з останніми досягненнями в галузі стоматологічної техніки, матеріалів, методів лікування та діагностики. Це дозволяє не лише покращити якість надання медичних послуг, але й забезпечити високий рівень безпеки пацієнтів.

Таким чином, програми професійного розвитку і безперервної освіти є важливим елементом системи стоматологічної освіти в США. Вони допомагають практикуючим стоматологам залишатися конкурентоспроможними, забезпечують постійну актуалізацію їхніх знань і навичок, а також сприяють інтеграції передових технологій у клінічну

практику, що в кінцевому підсумку підвищує рівень надання медичних послуг і забезпечує кращі результати для пацієнтів (Kozachenko, 2019).

Інтеграція новітніх технологій у стоматологічну освіту стала ключовим фактором у підготовці висококваліфікованих фахівців, які відповідають сучасним викликам медицини. Професійні асоціації, такі як Американська стоматологічна асоціація (ADA) та Міжнародна стоматологічна федерація (FDI), активно сприяють впровадженню інновацій у навчальний процес. Вони підтримують створення нових методик, ініціюють проведення досліджень і розробляють стандарти, які забезпечують ефективне використання передових технологій у стоматологічній освіті. Однією з найважливіших інновацій є використання симуляційних центрів, які дозволяють студентам набувати практичних навичок у безпечних умовах. Такі центри оснащені сучасними симуляторами, що моделюють клінічні ситуації, даючи змогу студентам відпрацьовувати процедури без ризику для пацієнтів (White et al., 2022).

Застосування 3D-моделювання і друку дає можливість створювати точні анатомічні моделі зубів і щелеп, що сприяє вивченню складних випадків і вдосконаленню навичок планування лікування. Це значно покращує візуалізацію та розуміння анатомічної структури, що є критично важливим для виконання складних клінічних процедур (Clark, Mills, 2021). Комп'ютерні технології, зокрема системи віртуальної реальності (VR) та доповненої реальності (AR), активно використовуються у викладанні складних процедур і для підвищення інтерактивності навчального процесу. Ці технології забезпечують реалістичний досвід роботи з пацієнтом і сприяють глибшому розумінню анатомії та клінічних процесів. Зокрема, VR-симуляції допомагають студентам освоювати складні маніпуляції, такі як імплантація або ендодонтичне лікування, у середовищі, яке імітує реальну клінічну обстановку (Kaufman et al., 2023).

Інноваційні підходи значно вплинули на зміну навчальних програм стоматологічних шкіл. Сьогодні вони включають дисципліни, пов'язані з цифровою стоматологією, використанням CAD/CAM технологій, 3D-сканування та друку, а також інтеграцію штучного інтелекту для діагностики та прогнозування лікування. Це дозволяє студентам отримати практичні навички, які відповідають вимогам сучасної стоматології, де точність і швидкість є критично важливими для надання ефективної медичної допомоги (Aguirre, 2021).

Ці зміни не лише сприяють підготовці стоматологів нового покоління, але й забезпечують більш ефективну адаптацію до потреб ринку праці, де застосування інноваційних технологій набуває все більшої важливості. Такі інструменти, як CAD/CAM, дозволяють стоматологам працювати з високоточними протезами, забезпечуючи кращі результати для пацієнтів у більш короткий термін.

Таким чином, новітні технології та інновації відіграють вирішальну роль у трансформації стоматологічної освіти. Завдяки активній участі професійних асоціацій і застосуванню передових технологій, навчальний процес стає більш сучасним, інтерактивним і адаптованим до реальних умов клінічної практики. Це не лише підвищує якість підготовки майбутніх стоматологів, але й забезпечує кращі результати для пацієнтів у майбутньому (Green, 2023).

Однак стоматологічна освіта у США також зіткнулася з численними викликами, які потребують уваги як з боку освітніх установ, так і професійних асоціацій. Однією з основних проблем є постійна необхідність оновлення навчальних програм відповідно до швидкого технологічного прогресу. Впровадження новітніх технологій, таких як штучний інтелект, 3D-друк, віртуальна та доповнена реальність, потребує значних фінансових ресурсів, а також підготовки викладачів, здатних ефективно використовувати ці інструменти в навчанні (Johnson, Parker, 2022).

Ще однією проблемою є забезпечення доступності стоматологічної освіти. Високі витрати на навчання, обмежена кількість клінічних баз для практики та дефіцит кваліфікованих викладачів ускладнюють підготовку достатньої кількості фахівців, особливо у віддалених і малозабезпечених регіонах (Garcia, 2021). Крім того, існує проблема забезпечення культурної чутливості та різноманітності серед студентів і викладачів, що є важливим фактором для ефективної роботи у мультикультурному суспільстві.

У контексті стандартизації освітніх програм професійні асоціації стикаються зі складністю забезпечення балансу між уніфікованими вимогами та індивідуальними потребами різних освітніх установ. Професійні організації, такі як Комісія з дентальної акредитації (CODA) та Американська стоматологічна асоціація (ADA), постійно працюють над удосконаленням стандартів, але швидкі зміни у сфері стоматології часто випереджають адаптацію нормативних документів (Cohen, 2022).

Таким чином, хоча інновації суттєво вдосконалюють стоматологічну освіту, вони також ставлять нові вимоги до інфраструктури та викладацького складу, а також потребують більшого фінансування для забезпечення доступу до таких технологій.

Попри ці виклики, перспективи розвитку стоматологічної освіти в США залишаються оптимістичними. Одним із ключових напрямів є подальше впровадження технологій дистанційного навчання, які можуть розширити доступ до освіти та забезпечити більш гнучкі підходи до навчання. Створення міждисциплінарних програм, що об'єднують стоматологію з іншими медичними спеціальностями, також сприяє підготовці фахівців, які здатні працювати в умовах комплексного медичного обслуговування. Професійні асоціації відіграють важливу роль у подоланні цих викликів. Їхні ініціативи спрямовані на фінансову підтримку освітніх установ, розробку програм безперервного професійного розвитку (CDE) для викладачів, а також на популяризацію стоматологічної освіти серед різних груп населення. Крім того, асоціації активно співпрацюють із промисловістю для впровадження інноваційних технологій у навчальний процес, забезпечуючи таким чином відповідність освіти сучасним вимогам ринку праці.

Системи стоматологічної освіти США та України мають як спільні риси, так і суттєві відмінності. У США стоматологічна освіта є самостійною галуззю, яка починається після здобуття ступеня бакалавра. Студенти проходять навчання в стоматологічних школах, що триває 4 роки і завершується отриманням ступеня DDS (Doctor of Dental Surgery) або DMD (Doctor of Dental Medicine). Навчання акредитується Комісією з дентальної акредитації (CODA), яка забезпечує високий рівень стандартизації та якості освіти (Губа, Ткаченко, 2020). На відміну від цього, в Україні стоматологічна освіта інтегрована у медичні університети і триває 5 років на базі середньої освіти. Після закінчення університету студенти отримують кваліфікацію лікаря-стоматолога. В останні роки впроваджуються реформи, спрямовані на інтеграцію клінічної практики у навчальний процес, проте система все ще стикається з труднощами у сфері акредитації та стандартизації (Козаченко, 2019).

Однією з ключових відмінностей є підхід до практичної підготовки. У США студенти з першого року мають доступ до симуляційних центрів, обладнаних за останнім словом техніки, що дозволяє їм відпрацьовувати навички до початку роботи з пацієнтами

(Тороп, Малинова, 2019). В Україні практична підготовка здебільшого починається на старших курсах і часто обмежена за ресурсами. Це знижує конкурентоспроможність випускників на міжнародному рівні. Ще однією важливою відмінністю є акцент на безперервний професійний розвиток у США. Програми Continuing Dental Education, що підтримуються ADA та іншими професійними асоціаціями, дозволяють стоматологам постійно оновлювати свої знання і навички (Губа, Ткаченко, 2020). В Україні ця практика лише починає впроваджуватися, проте існують значні перспективи для її розвитку.

Попри відмінності, українська система освіти має потенціал для покращення шляхом запозичення американського досвіду. Зокрема, впровадження міжнародних стандартів акредитації, створення сучасних симуляційних центрів і розвиток програм післядипломної освіти можуть значно підвищити якість підготовки стоматологів (Кравченко, 2021). Співпраця з американськими навчальними закладами та професійними асоціаціями також може стати важливим кроком у цьому напрямі (Пилипенко, Ковальчук, 2021).

Українські професійні асоціації, такі як Асоціація стоматологів України, можуть переймати досвід американських асоціацій, сприяючи інтеграції вітчизняної стоматологічної освіти у світову спільноту. Це, зокрема, може включати участь у міжнародних програмах обміну, впровадження інноваційних методів навчання та співпрацю з провідними закордонними організаціями. Впровадження американського досвіду в українську стоматологічну освіту має великий потенціал. Зокрема, створення національної акредитаційної комісії за прикладом CODA дозволило б стандартизувати освітній процес і підвищити якість підготовки фахівців (Кравченко, 2021). Крім того, розвиток симуляційних центрів і забезпечення університетів сучасним обладнанням сприяло б підвищенню рівня практичної підготовки студентів.

Українські асоціації можуть також активізувати свою діяльність у сфері професійного розвитку, пропонуючи стоматологам програми безперервного навчання, схожі на CDE. Співпраця з ADA та іншими міжнародними організаціями може допомогти адаптувати ці програми до українських реалій (Тороп, Малинова, 2019). Важливо зазначити, що успішна інтеграція американського досвіду потребує підтримки на державному рівні, зокрема в частині фінансування та нормативного регулювання. Проте довгострокові вигоди від впровадження таких змін

можуть суттєво підвищити конкурентоспроможність українських стоматологів на міжнародному ринку (Губа, Ткаченко, 2020).

Таким чином, професійні асоціації відіграють центральну роль у розвитку стоматологічної освіти, забезпечуючи стандартизацію, впровадження інновацій та підвищення рівня професійної компетентності. Досвід США може стати важливим орієнтиром для вдосконалення української системи освіти та її інтеграції у світову стоматологічну спільноту.

Висновки. У ході дослідження було детально проаналізовано вплив професійних асоціацій на стандартизацію та розвиток стоматологічної освіти у США. Висвітлено ключові аспекти ролі таких організацій, як Американська стоматологічна асоціація (ADA), Асоціація американських стоматологічних освітян (ADEA) та Комісія з акредитації стоматологічних програм (CODA) в підтримці високих стандартів освіти та забезпеченні якості підготовки майбутніх стоматологів. В США вони є фундаментальними рушіями розвитку стоматологічної освіти. Вони не лише встановлюють стандарти для акредитації навчальних програм, але й активно впроваджують новітні методи навчання та забезпечують відповідність програм актуальним вимогам галузі. Завдяки ініціативам таких асоціацій, як ADA та ADEA, стоматологічна освіта в США є однією з найкращих у світі, що підтверджується високим рівнем підготовки фахівців, здатних працювати з передовими технологіями та в умовах міждисциплінарної співпраці.

Таким чином, професійні асоціації мають критичне значення для розвитку стоматологічної освіти у США, забезпечуючи високу якість навчання, інтеграцію новітніх технологій і підтримку постійного професійного розвитку. Їхня роль у стандартизації освіти та підтримці високих стандартів є визначальною для майбутніх поколінь стоматологів, що забезпечує розвиток професії на глобальному рівні.

ЛІТЕРАТУРА

- Anderson, R. C., Neumann, L. M. (2020). Current trends in dental education in the United States. *Journal of Dental Education*, 84(5), 551–562. <https://doi.org/10.1002/jdd.12115>
- Bailit, H. L., Formicola, A. J., & Weintraub, J. A. (2021). Dental education in transition: New challenges and opportunities. *Journal of Dental Research*, 100(7), 745–752.
- Commission on Dental Accreditation (CODA). (2023). Accreditation standards for dental education programs. *American Dental Association*. Retrieved from <https://www.ada.org/coda>

- Cooper, A. M. (2022). Shaping the future of dental education: Addressing gaps and enhancing quality. *Journal of Professional Education, 90*(4), 298–312.
- Emmons, T. R. (2021). Enhancing accreditation standards for modern dental education. *Journal of Professional Education, 78*(4), 345–362.
- Formicola, A. J., Bailit, H. L., Weintraub, J. A. (2021). Innovation in dental education: Embracing technology and adapting to change. *Dental Clinics of North America, 65*(3), 569–582. <https://doi.org/10.1016/j.cden.2021.02.004>
- Garg, A., Gupte, S. (2019). Implementation of 3D technologies in dental education. *International Journal of Dental Research, 11*(2), 98–104.
- Grigsby, K. L., & Lane, D. S. (2022). Professional development in dental education: The role of continuing dental education programs. *Advances in Medical Education and Practice, 13*, 123–133.
- Harding, T. (2019). Redefining dental education standards: Challenges and opportunities. *International Journal of Dental Education, 33*(7), 451–460.
- Krawchenko, I. O. (2021). International experience in accrediting dental programs: Lessons for Ukraine. *Stomatological Science and Practice, 15*(3), 45–52.
- O'Brien, D. C., Conklin, A. R. (2018). E-learning platforms in dental education: Evaluating their effectiveness. *Medical Teacher, 40*(6), 600–606.
- Rose, P. J. (2020). Dental education reform: A global perspective. *Journal of International Dental Education, 12*(5), 325–339.
- Slavkin, H. C. (2022). The future of dental education: An American perspective. *British Dental Journal, 232*(3), 115–119.
- Ward, J. H., Henson, S. M. (2023). Expanding access to dental education through online learning platforms: A case study. *Journal of Medical Internet Research, 25*(1).
- White, B. A., Williams, D. S. (2020). The integration of artificial intelligence in dental education. *Journal of Artificial Intelligence in Medicine, 103*(1), 101–110.
- Yamanaka, R., Hayashi, T. (2022). Simulation-based learning in dental education: An overview of current practices. *Dental Materials, 38*(3), 345–358.
- Young, C. E., Peterson, M. E. (2023). Addressing disparities in dental education through innovative curricula. *Journal of Dental Education, 87*(1), 65–76. <https://doi.org/10.1002/jdd.13012>
- Губа, І. М., Ткаченко, С. В. (2020). Розвиток інноваційних підходів у стоматологічній освіті в США. *Сучасна стоматологія, 10*(4), 48–55 (Huba, I. M., Tkachenko, S. V. (2020). Development of innovative approaches in dental education in the United States. *Modern dentistry, 10* (4), 48-55).
- Козаченко, О. М. (2019). Вдосконалення стоматологічної освіти в Україні: аналіз міжнародного досвіду. *Медична освіта, 6*(2), 30–36 (Kozachenko, O. M. (2019). Improvement of dental education in Ukraine: analysis of international experience. *Medical education, 6* (2), 30-36).
- Пилипенко, Л. В., Ковальчук, В. С. (2021). Аналіз ролі професійних асоціацій у вдосконаленні стоматологічної освіти. *Науковий вісник охорони здоров'я, 3*(15), 67–72 (Pylipenko, L. V., Kovalchuk, V. S. (2021). Analysis of the role of professional associations in the improvement of dental education. *Scientific Health Bulletin, 3* (15), 67-72).
- Тороп, О. А., Малинова, Г. В. (2019). Використання цифрових технологій у стоматологічній освіті: Американський досвід. *Український стоматологічний журнал, 6*(2), 30–35 (Torop, O. A., Malinova, G. V. (2019). Use of digital technologies in dental education: American experience. *Ukrainian dental journal, 6* (2), 30-35).

Кравченко, І. О. (2021). Міжнародний досвід акредитації стоматологічних програм: уроки для України. *Стоматологічна наука і практика*, 15(3), 45–52 (Kravchenko, I. O. (2021). International experience of accreditation of dental programs: lessons for Ukraine. *Dental science and practice*, 15 (3), 45-52).

SUMMARY

Miroshnychenko Vitaly. The Impact of Professional Associations on the Standardization and Development of Dental Education in the USA.

The article explores the significant role that professional associations, particularly in the United States, play in shaping and standardizing dental education. The American Dental Association (ADA) and other key organizations, such as the Commission on Dental Accreditation (CODA), are central to setting educational standards and ensuring the quality of dental programs across the country. These organizations have a strong influence on curriculum development, accreditation processes, and the integration of modern technologies into dental training.

In the U.S., dental education is a specialized field that begins after obtaining a bachelor's degree. Students undergo a four-year program at accredited dental schools, culminating in the attainment of a DDS (Doctor of Dental Surgery) or DMD (Doctor of Dental Medicine) degree. The educational process emphasizes both theoretical knowledge and clinical practice, with a focus on continuous professional development. One of the main features of U.S. dental education is the use of advanced simulation centers, which allow students to gain hands-on experience in a controlled environment before interacting with patients.

Professional associations in the U.S. also play a crucial role in providing ongoing education opportunities for practicing dentists through Continuing Dental Education (CDE) programs. These programs ensure that dental professionals stay up-to-date with the latest advancements in the field, including new technologies such as 3D printing, artificial intelligence, and virtual reality. The integration of these cutting-edge technologies into dental education helps prepare students for modern clinical challenges and enhances the quality of care provided to patients.

In contrast, dental education in Ukraine is still evolving, with efforts to align more closely with international standards. Ukrainian dental education typically begins at the undergraduate level and lasts five years. Recent reforms are focused on integrating clinical practice earlier into the curriculum and improving accreditation processes. However, there are still challenges, such as limited access to advanced technologies and a shortage of clinical training resources.

The article highlights the potential for Ukraine to benefit from the U.S. model of dental education by adopting international accreditation standards, developing simulation centers, and expanding professional development programs. Collaborative efforts between Ukrainian professional associations and international counterparts could help raise the quality of dental education and improve the overall standard of dental care in the country.

Key words: dental education, professional associations, accreditation, simulation centers, continuing education, dental technologies, dental education in the USA, professional development, international cooperation.